

Skåne

Förslag Samverkansavtal Region Skåne - RF-SISU Skåne 2024 – 2026

1. Bakgrund

Den psykiska ohälsan har under en längre tid ökat hos barn och unga i Skåne. Folkhälsorapporten 2021 visade i jämförelse med folkhälsorapporten 2016 och 2012 att de allra flesta skolelever i Skåne i allmänhet mådde bra men det fanns en trend på sjunkande självskattad hälsa hos både flickor och pojkar. Relaterade rapporter på såväl nationell som regional nivå påvisar samma trend och visar också att polariseringen i resultaten ökar, det vill säga att det finns en tendens till ökande klyftor avseende jämlik hälsa.

Antalet äldre med psykisk ohälsa ökar. Anledningen kan vara socioekonomiska faktorer och den sociala situationen såsom ofrivillig ensamhet. Ungefär 10–15 procent av den äldre befolkningen upplever ofrivillig ensamhet. OFrivillig ensamhet är en plågsam känsla och kan kopplas till fysisk och psykisk ohälsa. Genom att samordna samhällets insatser går det att förebygga och motverka de negativa effekterna som ofrivillig ensamhet kan innebära. Det kan i sin tur ge äldre personer och deras anhöriga en bättre hälsa och ökad livskvalitet.

Äldre behöver ett sammanhang, fysisk aktivitet och goda levnadsvanor för ett hälsosamt åldrande. Fysisk aktivitet och träning i gemenskap samt även kunskap om goda levnadsvanor kan spela en avgörande roll för den egna hälsoutvecklingen. Kroppens anpassningsförmåga till fysisk aktivitet finns med så länge vi lever. Framför allt är det viktigt med fysisk aktivitet för att förbättra funktionell förmåga och förebygga fall. För äldre kan det också vara viktigt att träffa andra, prata och att göra saker tillsammans. Sammantaget kan både fysisk aktivitet, kunskap om goda levnadsvanor samt ett socialt sammanhang ha en stor positiv påverkan på den psykiska hälsan.

Det är viktigt att barn och unga som kommer till Sverige får en bra start i samhället. Att migrera och anpassa sig i ett annat land kan vara en svår process och kan öka risken för psykisk ohälsa. Idrott är en faktor som kan fungera integrationsfrämjande. Deltagande i idrottsaktiviteter kan minska risken för att hamna i utanförskap, istället bidra till att finna ett sammanhang och en social gemenskap och därmed psykiskt välbefinnande. Social gemenskap och möjligheten att lära sig det svenska språket kan i sin tur bidra till en positiv integrationsprocess och underlätta framtida studier och möjligheten till arbete.

I arbetet med regionala utvecklingsnämndens prioritering *Bättre hälsa för fler*, lyfts behovet fram av breda hälsofrämjande insatser som främjar goda levnadsvanor och förebygger såväl fysisk som psykisk ohälsa. Region Skåne vill ta en roll att tillsammans med andra samhällsaktörer som kommuner, idéburna organisationer, hälso- och sjukvården, lärosäten och näringslivet stödja utvecklingen av ett framtida hållbart system för Skånes invånare och specifikt i detta sammanhang, främjandet av psykisk hälsa hos barn och unga samt äldre genom fysiska aktiviteter och ett socialt sammanhang.

Samverkan med den idéburna sektorn är viktig för den regionala utvecklingen och utvecklingen av livsvillkor för god hälsa i Skåne. De idéburna organisationernas verksamheter skapar bland annat sammanhållning, sammanhang och mening för människor. Region Skåne vill därför stimulera och stödja och utveckla samarbetet med idéburna organisationer som stödjande miljöer för *Bättre hälsa för fler*.

RF-SISU Skåne är Riksidrottsförbundets och SISU Riks regionala företrädare. RF-SISU Skånes uppdrag är att stödja, leda, företräda, utveckla, bilda och utbilda idrottsföreningar och specialidrottsdistriktsförbund. I Skåne finns cirka 2200 idrottsföreningar i 72 olika idrotter. Fysisk aktivitet har en viktig roll i såväl det främjande som det förebyggande arbetet och har stor potential att påverka människors hälsa i en positiv riktning. Dels genom att idrott främjar en aktiv och rörelserik livsstil som ger såväl fysiska som psykiska hälsoeffekter. Fysiska aktiviteter kan också utgå från sociala mötesplatser där man träffar vänner och betydelsefulla vuxna och kan vara en plats där man får lära

sig nytt och utvecklas och där också självkänslan och självförtroende kan utvecklas. Det är därför också av vikt att ledare är goda förebilder och förstår sin viktiga roll.

Inom idrottsrörelsen pågår ett omfattande förändringsarbete genom Riksidrottsförbundets Strategi 2025 där ambitionen är att vara en rörelse för livslångt idrottande. En rörelse som behöver utvecklas och förnyas för att svara upp mot människors önskemål och behov idag och i framtiden.

Strategin innebär bland annat att det traditionella synsättet ska förändras, där idrottsrörelsen illustrerats som en pyramid med en bred bas som utgörs av barn- och ungdomsidrott och en spetsig topp i form av elitidrott. Idrotten ska vidareutvecklas, tränings- och tävlingsstrukturen ska ses över och samverkan ska ske med andra aktörer och ge goda möjligheter för människor i alla åldrar att idrotta i förening. Varje förening som är medlem i idrottsrörelsen har skyldighet att organisera sin verksamhet utifrån en gemensamt antagen värdegrund: Glädje och gemenskap, demokrati och delaktighet, allas rätt att vara med och rent spel.

Idrottsrörelsens idéprogram "Idrotten vill", beskriver att idrott inom idrottsrörelsen ger inte bara fysisk aktivitet och därmed fysisk utveckling. I det sammanhang som idrott bedrivs tillsammans med andra, erbjuds också en gemenskap som i sin tur bidrar till stora mått av psykisk, social och kulturell utveckling. Att vara med i en förening betyder också att ingå i en demokrati, att kunna göra sin röst hörd och att gemensamt ta ansvar för att verksamheten följer de principer föreningens medlemmar vill att den ska bygga på.

2. Avtalsparter

2.1. Region Skåne

Region Skåne
Folkhälsoberedningen
Regionala utvecklingsnämnden
291 89 Kristianstad
Organisationsnummer 232100–0255

Region Skåne ansvarar för vård och hälsa, kollektivtrafik, utveckling av näringsliv, kultur, infrastruktur, samhällsplanering samt miljö- och klimatfrågor i Skåne. Uppdraget är att arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv, stärkt kompetensförsörjning, ett sammanbundet Skåne samt bättre hälsa för fler.

Regionfullmäktige har i verksamhetsplan och budget 2020 angett att hälsoutmaningarna bara kan mötas genom en samlad regional satsning på en ny gemensam helhet som omfattar bl.a. hälso-promotion och sjukdomsprevention. För att lyckas krävs att Region Skåne, kommuner, näringsliv, idéburen sektor med flera samverkar.

Regionala utvecklingsnämnden har utifrån en av nämndens prioriteringar *Bättre hälsa för fler* fattat beslut (december 2019 samt oktober 2020) att kraftsamla tillsammans med andra samhällsaktörer för psykisk hälsa hos unga, inriktning fysisk aktivitet och sociala relationer.

Region Skåne utlyser årliga bidrag till idéburna organisationer som kan sökas av RF-SISU Skåne.

2.2 RF-SISU Skåne

Box 10063, 200 43 Malmö
Besöksadress: Hyllie stationstorg 2, 3 vån, 215 32 Malmö

RF-SISU Skåne utgör Riksidrottsförbundets och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarnas regionala och lokala organisationsled med främsta uppgift att stödja idrottsrörelsen regionalt och lokalt. Organisationen företräder, utvecklar, utbildar och stödjer regionens drygt 2200 idrottsföreningar samt specialidrottdistriktförbund i Skåne.

3. Parternas nuvarande verksamheter i relation till avtalet

3.1. Region Skåne

Efter ett omfattande regionalt kartlägningsarbete under 2020 (Rapport *Kartläggning och kunskapsöversikt inför Kraftsamling främja psykisk hälsa hos unga i Skåne*), utvecklades ett regionalt samverkansarbete inom ramen för insatsen *Sätt Skåne i rörelse*. I dagsläget är 30 skånska kommuner, samt idéburna organisationer, lärosäten och näringsliv anslutna i olika grad.

Den gemensamma samverkan i *Sätt Skåne i rörelse* ska stärka ett långsiktigt arbete och bidra till deltagande aktörers strategiska och praktiska arbete där ändamålsenliga och hälsofrämjande metoder ska ges till barn och unga. Syftet är att främja goda levnadsvanor och utveckla uppväxtvillkor där målet är ökad psykisk hälsa hos barn och unga.

Inom ramen för *Sätt Skåne i rörelse* siktar Region Skåne att bidra till ett systematiskt implementeringsarbete för att säkra införandet av metoder och aktiviteter hos skola, elevhälsa, kultur och fritid samt socialtjänsten. Arbetet ska genomföras med ett specifikt syfte att också bidra till att klyftor vad gäller hälsa bland barn och unga minskar. Samverkansmöten och tematräffar kommer att erbjudas regelbundet för utbyte av erfarenheter, kunskapspåfyllning och inspiration till konkreta verktyg. Ny forskning, inspiration från olika aktörer, metoder och resultat avseende uppföljning och utvärdering, statistik, barnrättsfrågor ska lyftas fram. Vidare kommer utbildningar kopplat till metoder att erbjudas. Idéburna organisationer kan med fördel delta i genomförandet av de beskrivna insatserna.

Region Skåne genomför också insatser riktat mot ofrivillig ensamhet samt riktade hälsosamtal för alla 40-åringar i Skåne.

Regeringen har föreslagit att 145 miljoner ska riktas till Sveriges kommuner och regioner för specifika insatser för äldre genom äldre samtal/hälsosamtal under 2023. Även att 50 miljoner kronor avsätts för att motverka ensamhet bland äldre och att idrottsrörelsens arbete med idrott för äldre förstärks med 25 miljoner kronor. Avdelningen för regional utveckling och avdelningen för Hälso- och sjukvårdsstyrning samt Helsingborg stad vill tillsammans kraftsamla för att motverka ofrivillig ensamhet i Skåne. Arbetet samordnas inom ramen för kunskapsspridning och kunskapsstyrning för att stödja dels regeringens satsning, dels att leverera i RUS visions mål "*Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet*", RUNs prioritering: *bättre hälsa för fler (delmål: Stärka människors förutsättningar att leva hälsosamt) samt strategin för framtidens hälsosystem*. Syftet med insatsen är att samordna aktiviteter som förebygger och motverkar de negativa effekterna av ofrivillig ensamhet, förbättra mental hälsa och öka livskvalitet i Skåne. Initialt planeras att samla och inspirera olika samhällsaktörer i Skåne för att kraftsamla och förebygga ofrivillig ensamhet. En arbetsgrupp har bildats mellan RF-SISU Skåne och Region Skåne som ska undersöka samverkansformer och kopplingen mellan ofrivillig ensamhet och Senior Sport School.

Region Skånes satsning på Riktade hälsosamtal syftar till att förebygga diabetes typ 2 och hjärt-kärlsjukdom. I dagsläget erbjuds alla 40- och 50-åringar hälsosamtal inom primärvården. Förskriv-

ningen av FaR (Fysisk aktivitet på Recept) har ökat kopplat till hälsosamtalen. Samverkan mellan RF-SISU Skåne, Regional utveckling och Hälso- och sjukvårdsstyrning pågår gällande metoden FaR med tillhörande aktivitetsdatabas.

3.2. RF-SISU Skåne

RF-SISU Skåne har ett viktigt uppdrag i att vara en sammanhållande länk som skapar förutsättningar och möjligheter för utveckling inom idrott och fysiska aktiviteter samt bildning och utbildning.

Genom Strategi 2025 verkar RF-SISU Skåne för att utveckla föreningar och specialidrott-distriktsförbund för en mer inkluderande verksamhet där ledare stärks för att kunna leda utifrån idrottens värdegrund och bedriva idrottslig verksamhet utifrån ett barnrättsperspektiv.

RF-SISU Skåne skapar möjligheter för utveckling och särskilda satsningar för att nå de som mest behöver fysiska aktiviteter med möjlighet till social gemenskap och kunskap om goda levnadsvanor.

Genom särskilda insatser riktas innehåll mot bland annat rörelsesatsningar i skolan och att stärka unga som är ofrivilligt inaktiva i sin utveckling. Denna satsning ska bidra till välbefinnande och en meningsfull fritid.

En av insatserna riktas mot äldre 60+ med syftet att skapa förutsättningar för ett hälsosamt åldrande i Skåne. Insatsen Senior Sport School ska skapa förutsättningar för ett hälsosamt åldrande i Skåne, inspirera till en aktiv och meningsfull fritid samt visa på möjligheterna till en aktiv roll inom idrotten hela livet. Vidare att få fler idrottsföreningar att utveckla sin verksamhet för äldre och utöka kontakten med samarbetspartners, bland annat vårdcentraler och pensionärsföreningar för att nå äldre som lever i ofrivillig ensamhet.

En annan särskild insats är Inkluderande idrott i syfte att stärka arbetet med mångfald i föreningar och därmed bidra till integrationen i samhället. Arbetet med inkludering skall leda till att alla oavsett kön, ålder, bakgrund eller andra förutsättningar känner sig välkomna till idrottsföreningen. Insatsen ska bidra till att människor med olika förmågor möjlighet att vara med.

Ett nytt uppdrag är *Idrottsklivet* genom Riksförbundet och som syftar till att stärka den föreningsidrottsliga närvaron i av polisen utvalda områden för att främja en trygg och inkluderande idrott samt bidra till ett brottsförebyggande arbete. Insatsen ska ses som ett sätt att förstärka idrottsrörelsens långsiktiga arbete med Strategi 2025 och bedrivs utifrån ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv.

RF-SISU Skåne planerar att under 2024 bygga upp ett kompetensstöd för idrottsföreningar för att kunna bedriva idrott för personer med funktionsnedsättning. Detta ingår i en kraftsamling för att accelerera utvecklingsarbetet för en trygg och inkluderande idrott, hållbara föreningar och ett stärkt ledarskap. Kompetensstödet bygger på samverkan och nätverk för att samla kunskap och kompetens. Målet är att öka antal föreningar som bedriver idrott för personer med funktionsnedsättning med 20%

RF-SISU Skåne samverkar med ett flertal andra organisationer, bland annat Bris och Rädda barnen för att uppnå Strategi 2025 och för att vara en samhällsbyggare. Idrotten engagerar och når många deltagare det behövs också stöd och hjälp kring de utmaningar som idrotten möter. RF-SISU Skåne samverkar också med Skånes kommuner, fastighetsbolag med flera för att utveckla goda idrottsmiljöer i lokala idrottsföreningar och för att fler skall lockas till rörelse och aktivitet.

Ovan beskrivna insatser ska sammantaget bidra till ett livslångt idrottande, vara inkluderande och en positiv kraft i riktning mot en jämlik hälsa.

3.3 Parternas gemensamma målbild och syfte

Det övergripande målet med samarbetet är ökad psykisk hälsa hos barn och unga, ett hälsosamt åldrande och ett livslångt intresse för idrottande.

Syftet med samverkan är att gemensamt utforska hur RF-SISU Skånes erbjudanden kan vidareutvecklas och få ökad spridning, och därmed bidra till att främja fysisk aktivitet, goda levnadsvanor och social gemenskap hos Skånes invånare.

4. Gemensam inriktning och åtagande

För att bidra till att vända trenden av ökad psykisk ohälsa bland barn och unga och till ett hälsosamt åldrande krävs en bred samverkan mellan olika samhällsaktörer.

Region Skåne har ingått en överenskommelse med Innovation Skåne för perioden 202201-01 – 2024-12-31 för att möjliggöra för och accelerera verkningfulla hälsofrämjande insatser för barn och unga på regional, kommunal och lokal nivå. Metodutveckling avseende implementering av metoder och beprövade aktiviteter samt uppföljning och utvärdering genomförs inom ramen för *Sätt Skåne i rörelse* samt genom samverkan med Skånes kommuner, idéburna organisationer, näringsliv och lärosäten. RF-SISU Skåne deltar i samverkansarbetet genom bland annat genom Rörelsesatsningen i skolan, Inkluderande idrott och Idrottsklivet.

RF-SISU stödjer idrottsföreningar i Skåne och dess ledare med målsättning att skapa trygga och säkra miljöer där idrott kan utövas. Ur aktiviteterna skapas ett meningsfullt sammanhang som bryter utanförskap och leder till delaktighet där barn och unga kan uppleva att de kan påverka den egna utvecklingen.

För att bidra till ett hälsosamt åldrande i Skåne skapas förutsättningar för att inspirera till en aktiv och meningsfull fritid samt visa på möjligheterna till en aktiv roll inom idrotten. Fysisk aktivitet har en stor betydelse för ett hälsosamt åldrande då den bidrar till psykiskt välbefinnande. RF-SISU Skåne genomför i samverkan med Skånes kommuner och Region Skåne för målgruppen 60+ insatser med fysisk aktivitet och kunskap om goda levnadsvanor. Insatsen kan bidra till att risken för ofrivillig ensamhet minskar genom att nya sociala kontakter uppstår vilket stärker det psykiska välbefinnandet och minskar risken för sjukdomstillstånd.

Det är av vikt att utveckla och sprida erfarenhet och kunskap om insatser och aktiviteter som visar sig ha positiv effekt på barn och ungas psykiska hälsa samt ett hälsosamt åldrande. Det gemensamma arbetet ska därför i samverkan bidra till ett långsiktigt och hållbart lärande.

Region Skåne och RF-SISU Skåne verkar gemensamt för att skapa förutsättningar för vidareutveckling av hälsofrämjande insatser samt spridning av resultat och insikter som fås genom detta arbete.

Spridning av resultatet sker inom de strukturer som finns etablerade inom Region Skåne och RF-SISU Skåne, bland annat genom temamöten med samverkansparter, webbsidan *Sätt Skåne i rörelse* och webbsidan RF-SISU Skåne och genom respektive parts nätverk.

5.1 Ansvarsfördelning

Region Skåne åtar sig att i samverkan med RF-SISU Skåne stödja implementeringen av hälsofrämjande insatser genom insatserna *Sätt Skåne i rörelse* riktat till Skånes kommuner samt kraftsamlingen mot ofrivillig ensamhet i Skåne där Senior Sport School utgör en del.

RF-SISU Skåne åtar sig att stödja implementeringen av hälsofrämjande insatser i föreningar, verka för att dessa genomförs inom ramen för en gemensamt framtagen tidplan samt bidra till uppföljning och utvärdering.

5. Arbetsprocess och uppföljning

På årlig basis ska den gemensamma inriktningen sättas i en aktivitetsplan utifrån en tematisk inriktning. Se Bilaga 1.

RF-SISU Skåne och Region åtar sig att senast 31 januari år 2025 och 2026 redovisa en utvärdering inom ramen för sin insats, som beskriver föregående års tematiska inriktningar i en gemensamt framtagen aktivitetsplan.

Två gånger om året, det första tillfället senast 1 mars 2024 ska det ske en avstämning mellan RF-SISUs tjänstemän och Region Skånes tjänstemän för att följa upp aktivitetsplanens tematiska inriktningar och bidra till nya initiativ.

Årligen, senast 1 april 2024, 2025 samt 2026 ska det ske en avstämning mellan ordförande för RF-SISUs styrelse alternativt cheftjänsteman och av Regionala utvecklingsnämnden utsedd ansvarig politiker samt enhetschef på enheten för miljö och hälsa. Dessa beslutar om nya tematiska inriktningar i en den gemensamma aktivitetsplanen och följer upp inriktningen för det gemensamma arbetet.

Regional Skåne och RF-SISU Skåne åtar sig att sammanställa utvärderingarna för åren 2024 - 2026 i en rapport senast 1 maj 2027.

6. Marknadsföring

När aktiviteter som beskrivs i aktivitetsplanen ska lyftas i media ska kommunikationstjänsterna hos respektive part kontaktas och samråda hur respektive varumärken ska uttryckas.

7. Kontaktuppgifter för respektive part

Region Skåne
Jens Sörvik
Region Skåne
291 89 Kristianstad
040 - 309 34 50
jens.sorvik@skane.se

RF-SISU Skåne
Patrik Karlsson
Box 10063
200 43 Malmö
010 – 476 5713

patrik.karlsson@rfsisu.se

8. Ändring av uppdraget

Om parterna kommer överens om att ändra uppdraget, eller avbryta uppdraget i förtid, ska parterna avisera varandra skriftligt, dock senast 3 månad före tänkt tidpunkt för ändring eller avslutande.

Ändringar av detta uppdrag skall godkännas av båda parter i avtalet och dokumenteras skriftligt.

9. Avtalstid

Detta avtal gäller från och med 2024-01-01 till och med 2026-12-31 då avtalet automatiskt upphör att gälla såvida inte parterna skriftligen kommer överens om annat. Avtalet har upprättats i två (2) originalexemplar av vilka parterna tagit varsitt.

Malmö den

.....
Anna Jähnke
Ordförande
Regionala utvecklingsnämnden
Region Skåne

.....
Jane Andersson
Ordförande
RF-SISU Skåne